Romanços de canya i cordill - Auca

Autor:
Data de publicació: 24-07-2018

La literatura anomenda de canya i cordill (literatura de cordel, en castellà) és un antecedent llunyà de les editorials cartoneres.

Quadernets de pocs fulls que es penjaven, igual com si es tractés de roba estesa.
Literatura popular destinada a una públic lector molt ampli, que gràcies al suport de les il·lustracions, resultava visualment d'utilitat per a aprendre coses, memoritzar-les o senzillament jugar-hi i distreure's.
De temàtica històrica, lírica, religiosa, de successos o altres, tenia preu assequible.
Se solia vendre a peu de carrer i a les fires i algunes persones els col·leccionaven i després els enquadernaven, formant els anomenats Cançoners.

Els romanços de canya i cordill és un gènere popular fet en vers i d'origen tant escrit com oral . Rep tal nom per haver estat distribuïda en els anomenats 'plecs de cordill', quadernets impresos sense enquadernar i exhibits per a la venda en estenedors de cordes. Van tenir el seu origen en la península ibèrica , sent exportats per les colònies d' Espanya iPortugal , i arrelant de manera especial al Brasil . narraven temes populars elementals, des successos quotidians a episodis històrics, llegendaris o religiosos.

Els 'romanços de canya i cordilll', germans dels romanços de cecs , estan escrits amb tòpiques rimes romancejades i en moltes ocasions il·lustrats amb xilografies . Les estrofes més comunes són de dos, sis o deu versos, que eren recitats o cantats pels venedors en les places de les fires, de vila en vila. Acompanyats en ocasions d'instruments com la viola de roda , el violí, la viola de mà o petits acordions , els seus representants solien ser captaires invidents. El seu estudi ha estat desenvolupat a Espanya per antropòlegs com Juliol Car Baroja i Joaquín Díaz González i per historiadors com Antonio Rodríguez-Moñino . Quant a l'extensió, Moñino proposa «d'una a trenta-dos planes», és a dir, quadernets de vuit, setze o trenta-dues pàgines; per la seva banda, García de Enterría dóna d'una a setze fulles.

Història

Les impressions es mostraven subjectes per pinces en cordills perquè el comprador pogués triar. Botiga de "romanços" al costat del convent de Sant Agustí (Barri de la Ribera, Barcelona) Amades: gravat d'un sainet publicat el 1850.

En l'àmbit històric de la lírica cancioneril i del Romancero del Prerrenacimiento , així com de la lírica germanesca i les

narracions d'aventures, la literatura de cordill en concret va tenir el seu origen en el romancero lusità-espanyol, com es percep en l'obra del renaixentista Gil Vicente , estenent-se després a les peces curtes del teatre del Segle d'Or . El terme «cordill» està lligat a la forma de comercialització dels «folhetos» (fullets) a Portugal i Galícia , on els plecs de romanços eren penjats a cordes. El comerç marítim de Catalunya , portaria el gènere al llarg de la Mediterrània (es va fer molt popular en els regnes de Nàpols i Sicília) i el de i Portugal amb les seves colònies, creuaria l'oceà Atlàntic fins Iberoamèrica, on va tenir certa expansió en països com Xile , Mèxic i, ja al segle xIX, el Brasil (on ha estat típic veure els plecs de cordill penjats als balcons, a enfilalls horitzontals).

En el seu conjunt, la història de la literatura de cordell podria quedar definida en aquest paràgraf escrit per Miguel de Unamuno :

Aquells plecs tancaven la flor de la fantasia popular i de la història; els havia d'història sagrada, de contes orientals, d'epopeies medievals del cicle carolingi, de llibres de cavalleries, (...) de gestes de bandits, i de la guerra civil dels set anys. Eren el sediment poètica dels segles, que després d'haver nodrit dels cants i relats que han consolat de la vida a tantes generacions, rodant de boda a orella i de sentit en boca, comptats a la vora del foc, viuen, per ministeri de els cecs de carrer, en la fantasia, sempre verd, del poble.

Unamuno

Romanços de cec i Romanços de cordill

Alguns estudis recents situen l'auge de la literatura de cordill a la Península Ibèrica entre els segles XV i XVI, encara que coincideixen amb els estudis clàssics de Car Baroja o Rodríguez-Moñino en què cobles, romanços i poemes es van difondre «de forma escrita, encara que no necessàriament impresa », molt abans, per cantors i recitadors ambulants. Aquests mateixos autors apunten la dificultat d'ajustar la seva cronologia al territori espanyol, a l'estudiar-termes diferents ("cobles de cec", "plec de cordill" i, amb menys freqüència "Literatura de Cordel"). Quant als difusors del gènere, Car Baroja fa observar que «en societats molt variades, a causa de la manca de visió, concentren tot el seu ésser en l'expressió verbal o musical. El cec és el representant del Verb, de la veu ». En aquest mateix aspecte, Rodríguez Moñino insisteix en el sentit artístic dels poetes cecs del segle xvi, com Cristóbal Bravo, i la seva relació amb la "edat d'or" de la literatura de cordill.

Pel que fa al contingut, Joaquín Marco diferència «dos grans blocs dins el món dels plecs poètics», el de plecs "literaris" (romanços de captius, novel·lescos, cançons amoroses, miracles, etc.), i el de plecs "històrics" (relacions, crims, de caràcter polític, etc.).

Expansió de la literatura de cordill

Alguns estudis troben coincidències entre els plecs de cordill i altres subgèneres literaris com, en la cultura francesa per exemple, l'anomenada « Bibliothèque bancària » o la «Litterature de Colportage» («colporteur» és el cec o divulgador de plecs solts). Així mateix poden considerar germans de gènere dels Chapbook en llengua anglesos, els Volksbuch germans, i fins i tot l'anomenada " lira popular " xilena del xix. En aquest mateix àmbit d'expansió iberoamericana de la literatura de cordill, Ivan Cavalcanti anota els «correguts» a Argentina, Nicaragua, Perú i Mèxic, així com els «contrapunteos» dels « payadores » al Con Sud d'Amèrica.Altres autors especulen amb la influència dels Terços espanyols en les seves campanyes a Europa com a possibles difusors dels plecs de cordill.

Al Brasil

Sembla comprovat que en tant a Espanya els poetes de tradició culta no van ser partidaris de la divulgació dels seus poemes en plecs solts, però a Portugal va ser el mitjà tradicional i fins i tot preferit per vates com Gil Vicente , Baltasar Dies , o Nicolás i Antonio José da Silva . I així queda referit que els «folhetos» d'aquests i altres autors es venien a les paradetes de les escales de l'Hospital de Tots Sants de Lisboa i, fins i tot després, a l'Arsenal i en l'arcada Nord del Terreiro do Paço. Així mateix, en el Cancionero General publicat en 1516 i 1517, que va recopilar García de Resende recollint l'obra de 280 autors, apareix ja una clara influència de la literatura de cordill a la poesia culta i viceversa. Herència de tot això en el procés d'expansió colonial, la literatura ambulant i de cordill al Brasil va seguir la mateixa pauta que a Portugal, com ressaltava ja en 1888 un estudi de Silvio Romero; en la seva opinió, mentre la desaparició del gènere en l'àmbit lusità peninsular «es va deure a la divulgació dels diaris en la vida diària», no va succeir el mateix al Brasil, on els «folhetos» més populars es seguien venent a les llibreries de carrer de la seva època.

La literatura de cordill brasilera es va desenvolupar especialment a la Regió Nord-est , en els estats de Pernambuco , Paraíba i Ceará , d'on s'exportaven i comercialitzaven en altres estats. La temàtica, tremebundista i popular, arribava a recollir notícies reals com va passar amb el suïcidi del president del Brasil, Getúlio Vargas . Entre els últims clàssics de

la literatura de cordill brasilera pot esmentar-se a Leandro Gomes de Fangs (1865-1918) ia João Martins d'Athayde (1880-1959). El 1988 es va fundar a Rio de Janeiro l'Acadèmia Brasileira de Literatura de Cordel.

Mètrica portuguesa

En la literatura de cordill portuguesa les estrofes més utilitzades són la «quadra» o «quadritíha» (quatre versos heptasílabos amb rima en els parells); la «sextilha» (sis versos i similar estructura); la «setena» (seguint l'esquema [-, a, -, a, b, b, a], i el popular «Martelo agalopado», compost amb dècimes de heptasílabos o decasíl·labs.

Vegeu també

Bibliothèque bleue
Chapbook
Lira popular
Romanços de cec
Volksbuch

Notes

? Va ser Balzac qui va referir el costum francès de cridar «canard» (ànec) al plec de cordill, explicant que «per confeccionar-calien moltes plomes i, a més, s'adaptava a totes les salses».
? A aquestes es poden afegir la «Septilha», la «Oitava», el «Quadrão», la «Desena», el «Galop à beira-mar», la «Redondilha» i la «Carretilha». Luiz de Cambra Cascudo és un dels autors que ha estudiat les concomitàncies i diferències entre les desenes castellanes, les portugueses i les produïdes en Brasil «sertanejo».

Referències

? Car, 1996 , pàg. 31.
? Marc, 1977 , pàg. 506.
? Saltar a:a b c d e f g h i Díaz Maderuelo, Rafael (1989). «Alguns caràcters de la literatura de Cordel al Brasil» .Universitat Complutense. Consultat el 16 d'agost de 2017.
? Car, 1996 , pàg. 86.
? Marc, 1977 , pàg. 340.
? Díaz, 1992 .
? Saltar a:a b Alvar, 1974 , pp. 23-30.
? Saltar a:a b Rodríguez-Moñino, 1970 .
? García Enterría, 1973 .
? García, 1973 .
? Abreu, Márcia (1984). Dóna literatura de cordill portuguesa (en portuguès). EPA: estudos portuguesos i africans. pp. 97-103.
? Lira Popular a Xile
? Unamuno, Miguel de (1923). Pau a la Guerra (Miguel Sánchez-Ostiz edició). Txalaparta. pàg. 37. ISBN9788481365290 . Consultat el 16 d'agost de 2017.
? Car, 1969 , pàg. 57.
? Car, 1969 , pàg. 48.
? Marc, 1977 .
? Literatura del cordill al Brasil

Bibliografia de consulta

Alvar, Manuel (1974). Ajuntament de Màlaga, ed. Romanços en plecs de cordill (segle XVIII) . Màlaga. ISBN 9788440072733 . Consultat el 12 d'agost de 2017.
Car Baroja, Julio (1966). Romanços de cec (1996 edició). Taurus. ISBN 84-306-0052-3 .
Car Baroja, Julio (1969). Assaig sobre la literatura de cordell (1996 edició). Madrid: Revista d'Occident.
Díaz, Joaquín (1992). Cobles de cecs: antologia . Àmbit. ISBN 9788486770570 . Consultat el 12 d'agost de 2017.
García de Enterría, Mari Cruz (1973). Societat i poesia de cordill en el barroc. Madrid: Taurus.
Marc, Joaquín (1977). Literatura Popular a Espanya en els segles XVIII i XIX (Una aproximació als plecs de cordill) . Madrid: Taurus. ISBN 9788430629992 . Consultat el 13 d'agost de 2017.
Rodríguez-Moñino, Antonio (1970). Editora Regional d'Extremadura, ed. Nou diccionari bibliogràfic de plecs solts

poètics (segle XVI) . Arthur Lee-Francis Askins, Víctor Infants de Miguel (1997 edició). Madrid. ISBN84-7039-758-3 . Consultat el 13 d'agost de 2017.

Enllaços externs

Wikimedia Commons alberga una categoria multimèdia sobre Literatura de cordill .
Wikimedia Commons alberga una categoria multimèdia sobre Romanços de cec .